

**TÖÖOHUTUSE
TEATMIK
ALAEALISTELE**

Kõigest, mida
pead teadma
enne tööle
asumist

2

Milleks sulle tööohutuse teatmik?

Ära kaota seda vihikut
ära, sest just nende
kaante vahel on peidus palju
kasulikke fakte, nõuandeid
ja selgitusi, mis aitavad sul
nooruses ohutult oma tööga
toime tulla.

ka mõttes sõbra isa firmas
tööotsi – nii taskuraha kui
ka töökogemuse pärast.
Et sama loomulik oleks ka
tööelu muretu kulg, loe siit,
mida tööohutusspetsialistid
sulle soovivad.

On loomulik, et just noorena
teed sa suvevaheaegadel,
nädalavahetustel või prakti-

Kaalul on sinu enda tulevik
ja elu.

Ohud töökohal

Noored on töökohal eriti ohustatud, sest nende kogemus, väljaõpe ja teadlikkus võib olla vähene. Neile on vaja nii head nõu, küllaldast teavet ja juhendamist kui ka sobivaid ja (tervisele) ohutuid töökohti.

-
Euroopa statistika kohaselt on 18–24-aastaste noorte tööõnnetuste risk 50% kõrgem kui teistes vanusekategooriates.

-
Sajad tuhanded noored kogu Euroopas kannatavad igal aastal tööga seotud vigastuste ja halva tervise pärast. Mõni kaotab traagilises õnnetuses isegi elu ja mõni hukkub juba oma esimesel tööpäeval. Tööga seotud haigused ja terviseprobleemid, nagu vähk, seljaveevused ja kuulmise kaotus, arenevad välja tasapisi ja pika aja jooksul. Enamik neist õnne-

tustest ja haigestumistest on tegelikult ennetatavad. Alaealiste (nooremate kui 18 aastat), kaasa arvatud kutsekoolide õpilaste, tööpraktikal viibivate õpilaste ja kooli ajal juhutöid tegevate töötajate suhtes kehtivad rangemad reeglid, mis piiravad nende tööaega ja kokkupuudet ohutudega.

-
Alaealistel töötajatel on piiratud tööaeg ja nad ei tohi töötada öösiiti.

Tulenevalt vanusest on piirangud tööajale järgmised:

- 7–12-aastaselt töötajal 3 tundi päevas ja 15 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;

- 13–14-aastaselt või koolikohustuslikul töötajal 4 tundi päevas ja 20 tundi seitsme-

päevase ajavahemiku jooksul;

- 15-aastaselt töötajal, kes ei ole koolikohuslane, 6 tundi päevas ja 30 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;

- 16-aastaselt töötajal, kes ei ole koolikohuslane, ja 17-aastaselt töötajal 7 tundi päevas ja 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul. Kindlasti on tühised kõik ületunnitöö kokkulepped alaealistega.

-
Kõikidel töökohtadel peab olema hea ning kõiki kaitsev tervise ja ohutuse korraldamise süsteem, mis peab erilist tähelepanu pöörama alaealiste töötajate ja algajate ohustatusele.

Tööandjal on oma töötajate ees, hoolimata nende vanusest, järgmised kohustused:

- ohutegurite tuvastamine ja riski hindamine – arvestades peale täiskohaga töötavate alaealiste ka kõiki teisi noori juhutöötajaid, näiteks nädalavahetusteks või koolivaheajaks palgatud lisatöötajaid ja kutseharidust omandavaid või praktikal olevaid noori;

-
5 riski hindamisel põhinevate ohutuse ja tervise tagamiseks vajalike meetmete kasutusele võtmine;

- vajaliku töökorralduse tagamine, kaasa arvatud täpne järelevalve kord ja pädevate juhendajate olemasolu, kellel on ka aega seda tööd teha;

- ohustatud inimestele, kaasa arvatud alaealistele ja uutele töötajatele suunatud erimeetmete ja noortele kehtivate keeldude, näiteks ohtlike seadmete kasutamise keelu kehtestamine;

- teabe edastamine töökoha võimalike ohtude ja nende vältimiseks kasutusele võetud meetmete kohta;

- küllaldase väljaõppe, juhendamise ja teabe tagamine tööle võtmisel ning tööülesande või töötingimuste muutmise korral;

- eriti tundlike riskirühmade kaitsmine neid mõjutavate ohtude eest, arvestades ka alaealiste erivajadustega;

- alaealiste ja nende esindajatega nõupidamine ning võimaldamine neil osa võtta töötervishoiu ja tööhutuse küsimuste lahendamisest, kaasates ka alaealisi töötajaid endid ja pidades nende esindajatega nõu alaealiste suhtes rakendatavate korralduste üle.

Riski hindamine tuleb korraldada töökohal enne alaealise tööle asumist ning see peab hõlmama järgmist: töökohta; füüsilisi, bioloogilisi ja keemilisi mõjureid; töö-

vahendeid ja nende kasutamist; töömenetlusi, tegevusi ja töökorraldust; väljaõpet ja juhendamist.

Eestis kehtestatud reeglid, mille kohaselt alaealised ei tohi töötada töökohtadel.

- mis ületavad alaealise füüsilisi või vaimseid võimeid;

- kus on ohte, mille äratundmine või vältimine on vähese kogemuse, väljaõppe või ohtudele ebapiisava tähelepanu pööramise tõttu vähetõenäoline;

- kus alaealine puutub kokku kahjustava kiirguse, vibratsiooni, müra, kõrgrõhu, pideva madala või kõrge temperatuuriga;

- kus alaealine puutub kokku plii või selle ühendite, asbesti või teiste mürgiste või vähktõbe põhjustavate ainetega;

- kus alaealine puutub kokku ohtlike tootmisprotsessidega;

- kus töö toimub seadmega, mille abil toodetakse, säilitatakse või kasutatakse suru-, veeldatud või lahustatud gaasi;

- kus toimub lõhkematerjali või pürotehnilise toote käitlemine;

- kus töö käigus puututakse kokku metsikute või mürkloomadega;

- kus alaealine puutub kokku kõrge psüühilise koormusega, näiteks töö vanglas, arestimajas, lahkamiskambaris või kohtades, kus tapetakse või hävitatakse loomi või linde;

- kus töö on seotud varisemisohuga, näiteks lammutustöö, töö kaevandis;

- kus töö on seotud kõrgusest kukkumise ohuga;

- kus alaealine peab raskusi käsitsi teisaldama;

- kus töö on seotud kõrgpingestatud elektriseadmetega;

- kus alaealine peab teostama lifti remondi- või hoolustööd;

- kus alaealise tempo määravad masinad ja mille eest tasustatakse vastavalt tööulemestele;

- kus alaealine teeb tööd mehaanilise lõikuri, ketasvõi lintsaie, metallifreesi, keevitusseadme või suruõhu abil töötava seadmega;

- kus töö toimub masinal, mis on varustatud vintsi või muu sarnase jõuseadmega;

- kus tööks on allmaatöö.

Kõikidel töötajatel, kaasa arvatud alaealistel töötajatel, on õigus:

- teada, millised on nende töökohaga seotud ohud, mida nad peavad tegema enda ohutuse tagamiseks ja mida peab tegema õnnetuse korral või eriolukorras;

- saada tasuta teavet, juhendust ja väljaõpet oma töoga seotud küsimustes;

- saada tasuta vajalik kaitsevarustus;

- osaleda küsimusi esitades ning kõikidest ohtlikest tööprotsessidest või tingimustest teavitades ning tööandjaga nõu pidades ohutusküsimustega tegelemisel. Kui noorel töötajal tekib kahtlusi oma töö ükskõik milliste tahkude ohutuse ja töökäsu osas, on tal õigus ja kohustus teatada nendest kahtlustest oma juhendajale, samuti on tal õigus keelduda ohtliku töö tegemisest. Noor ei ole kohustatud tegema midagi ohtlikku lihtsalt sellepärast, et seda teeb tema ülemus või töökaaslane.

Ohutuse tagamine on siiski koostöö, mis tähendab, et kuigi ohtude määratlemi-

se ja ennetavate meetmete võtmise põhikohustus on tööandjal, on ka töötajal kohustus.

Seaduse järgi peavad kõik töötajad, kaasa arvatud alaealised, säästma ennast ja teiste tervist ning tegema tööandjaga töötervishoiu ja -ohutuse küsimustes koostööd, näiteks peavad nad:

- järgima kõiki ohutuseeskirju, juhiseid ja väljaõpet, kaasa arvatud nõudeid varustuse ja seadmete kasutamise, ohutusseadiste või isikukaitsevahendite, näiteks kaitsekinnaste või respiraatori kasutamise kohta;

- teatama kõikidest ohtudest oma juhendajale.

Mida sa ohutuse heaks teha saad?

Ära karda. Tööohutus ja -tervishoid ei tähenda hulka mõttetuid ja igavaid reegleid. See on hoolitsemine sinu ohutuse ja tervise eest nüüd ja ka tulevikku silmas pidades, et sa saaksid elust täiel määral rõõmu tunda. Tööl käimine ei tohiks tähendada riskimist oma elu või tervisega. Lisaks enda turvalisuse eest hoolitsemisele on vaja teada, kuidas töötada nii, et sa kaastöötajaid ohtu ei seaks. Mõtle, mis tunne sul oleks, kui midagi juhtuks mõne teise töötajaga sinu tegevuse tõttu, isegi kui selles poleks otseselt sinu süüd. Seepärast ongi vaja teada tööohutusest ja töötervishoiust, sellest, mida tööandja peab sinu kaitsmiseks tegema, mida sa ise pead tegema ja millised õigused sul on.

Töötamist alustava noorena oled sa rohkem ohus kui vanemad töökaaslased. Nii töö kui ka töökoht on sinu jaoks uued, sul ei ole kogemusi ning töö või töökeskkond võib olla ohtlik. Sul on õigus ohutule ja tervislikule tööle, sealhulgas saada vajalikku väljaõpet ja juhendamist, samuti küsida küsimusi ja teatada asjadest, mis tunduvad sulle ohtlikud. Kui oled alaealine, keelab seadus sul teha teatud ohtlikke töid, sest oled veel kogenematu ja võib-olla ka liiga noor.

Tööõnnetuste ja tervisekahjustuste põhjuseks võivad olla näiteks ohtlikud seadmed, stress, kiire töötempo, puudulik väljaõpe ja juhendamine ning õigete töövõtete ja nende järgimise järelevalve puudumine. Kui oled alaealine ja töötad

kohal, kus nii noorelt seaduse järgi töötada ei tohi, on õnnetuseoht eriti suur. Selleks et sa paremini toime tuleksid, toome välja mõningad nõuanded ohutuks töötamiseks.

- Ära tee midagi ilma asjakohase väljaõppeta.

- Kui tunned, et väljaõpe on sinu jaoks liiga kiire ja sa ei suuda süveneda, ütle seda juhendajale ja palu tal juhiseid korrata.

- Ära lahu töökohalt enne, kui sul sealt lahkuda lubatakse. Ka väljaspool sinu töökohta võib peituda ohte, mida sa ei tea, näiteks pingestatud juhtmeid, libedaid põrandaid või mürgiseid kemikaale.

- Kui oled milleski ebakindel, küsi kõigepealt nõu. Juhendaja või töökaaslane võib aidata õnnetust ära hoida.

- Kui tunned, et soovid lisaväljaõpet, ära häbene seda küsida.

- Kanna asjakohaseid isikukaitsevahendeid, näiteks kiivrit, kaitsejalatseid ja kaitsekindaid. Veendu, et sa tead, millal tuleb kaitsevahendeid kanda, kus neid hoitakse, kuidas neid kasutada ja kuidas neid hooldada.

- Veendu, et tead, kuidas käituda eriolukorras, näiteks tulekahju või elektrikatkestuse ajal.

- Teata kõigist õnnetustest otsekohe oma juhendajale. Kui su töökohal on töökeskkonnavolinik, teata nendest ka talle.

- Ära jäta tähelepanuta algavaid tervisehäireid, millele viitavad näiteks pea- ja muud valud, peapööritus, nahasügelus või silma-, nina- või kurguärritus. Kui töökohal on arst või muu meditsiinitöötaja, teata nendest kohe talle. Oma perearsti poole pöördumisel ütle talle, mis tööd sa teed.

- Järgi saadud juhiseid ja nõuandeid – see kehtib ka puhkepauside pidamise, töötooli seadistamise ja kaitsevahendite kandmise kohta.

Pea meeles, et ülemus vastutab su tervise eest.

Igal tööandjal on juriidiline ja moraalne kohustus sind kaitsta. Tööandjad peavad tuvastama töökohas ohtusid ja turvalisust ohustavad tegurid, hindama riske ja võtma kasutusele ennetusmeetmed. Ohutegur on igasugune asjaolu, mis võib põhjustada haigust või vigastust. Risk on selle juhtumise tõenäosus. Enamik õnnetusi on seotud puudusega kas riski hindamises või riski ohjamiseks võetud abinõudes. Probleemseteks teguriteks on muuhulgas müra, kemikaalide käitlemine, tõstmine, juhtmete vedamine, päev läbi arvuti taga istumine ning isegi kiusamine ülemuse või kaastöötajate poolt. Tööandjad on kohustatud kindlusta-

ma mõjusama kaitse teatud töötajarühmadele, sealhulgas noortele, kes on riskidele eriti altid. Tööandjad peavad näiteks tagama sulle jõukohase töö ja jälgima, et sind kohaselt juhendatakse.

Mida võiksid küsida oma ülemuselt?

- Millised on minu töö ohud ja nende riskid?

- Kas ja millal saan ma tööohutusalase juhendamise ja minu tööd puudutava väljaõppe?

- Kuidas ma saan ennast ohtude eest kaitsta ja kas mul tuleks kanda isikukaitsevahendeid?

- Mida ma pean tegema eriolukorras? Kas ma saan eriväljaõppe?

- Kelle poole ma pöördun, kui mul on küsimusi tööohutuse kohta? Kuidas ma teatan õnnetusest, terviseprobleemist

või kui märkan midagi olevat valesti?

- Mida teha haiget saades? Kellelt saab esmaabi?

Mille suhtes pead olema eriti tähelepanelik?

▪ **Libisemine ja komistamine** – see on tööõnnetuste tavalisim põhjus, sest sageli võib ohtlikes kohtades tähele panna tungalõu, töökohad on segamini, põrand ei ole puhas ega korras ning sellel võib olla juhtmeid.

▪ **Masinad ja seadmed** – palju õnnetusi juhtub seetõttu, et seadmed jäetakse korrektselt hooldamata, ei kasutata kaitseseadiseid, väljaõpe on puudulik, elektriseadiste rikked tekitavad põletusi, tulekahjusid või surma, seadmeid üritatakse parandada ilma neid seiskamata ja elektritoidet katkestamata. Ohtlikke seadmeid leidub peale tehaste ka

näiteks restoraniköögis.

▪ **Raskuste tõstmine** – esemete tõstmisel tekib õnnetusi siis, kui need on liiga rasked või ebapüsivad, tõstmisel on kehaasend vale või kui vajalikud tõste- ja teisaldusvahendid puuduvad.

▪ **Korduv kiire töö, eelkõige ebamugavas asendis ja ebapiisavate puhkepausidega** – sellisel töötamisel tekivad valud ning kahjustuvad lihased ja liigesed. Selliseid tervisehäireid võib tekitada näiteks töötamine tehase koosteliinil, poekassas või arvutiga.

▪ **Müra** – liiga vali müra võib kahjustada kuulmist. Kuulmine halveneb nii aeglaselt, et seda võib olla raske märkida. Kuulmise halvenemine on pöördumatu. Muud füsioloogilised ohud on vibratsioon ja kiirgus.

▪ **Kemikaalid** – nende hulka kuuluvad ka tavalised puhastusvedelikud, värvid,

juuksehooldusvahendid ja tolm. Töökoha kemikaalid võivad tekitada ägeda allergilise lööbe, püsiva astma või vähktõve või kahjustada sigivust või loodet. Kemikaalid võivad kahjustada maksa, närvisüsteemi ja verd.

▪ **Stress** – selle põhjuseks võib olla halb töökorraldus: üle jõu käiv töökoormus, ebaselged kohustused ja rüsum töötatmosfäär. Stressi võib tekitada ka kiusamine ülemuste või töökaaslaste poolt.

▪ **Vägivald** – peale füüsilise rünnaku on vägivald ka näiteks sõimamine. Kohe kindlasti ei kuulu vägivalda talumine töökohustuste hulka.

▪ **Töökeskkond** – alates ebamugavalt soojast või külmast töötamiskohast kuni temperatuuriäärmusteni. Samuti kuulub siia näiteks ebapiisav valgustatus.

Selleks et ennast kaitsta, ole hakkaja ja tea oma õigusi. Sul on õigus:

▪ teada, millised ohud töökoahas esinevad, mida sa pead tegema, et ennast kaitsta, ning mida õnnetuse korral või hädaolukorras ette võtta;

▪ saada ohutusealast tööspetsiifilist tasuta teavet, juhiseid ja koolitust;

▪ saada tasuta vajalikke kaitsevahendeid;

▪ osaleda, esitades küsimusi, teatades ohtlikest tegevustest ja tingimustest ning arutades tööandjaga ohutuse küsimusi. Kui sul tekib oma töö või määratud ülesande ohutuse mis tahes aspekti suhtes kahtlusi, on sul õigus ja kohustus teavitada sellest oma juhendajat. Viimase võimalusena on sul õigus ohtlikust tööst keelduda. Sa ei pea tegema midagi ohtlikku lihtsalt sellepärast, et ülemus käsib või et kõik teised töötajad seda teevad.

Kindlasti ei sõltu kõik tööandjast. Seetõttu käitu ka ise vastutustundlikult.

Ohutus ei ole ainult tööandja mure ja töö ei ole mäng. Seaduse järgi oled sa kohustatud enda ja teiste eest hoolitsema ning tegema ohutuse ja tervishoiu nimel koostööd tööandjaga.

Näiteks pead sa:

- järgima kõiki ohutusnõudeid, juhiseid ja õpetusi, ka masinate, seadmete, ohutus- või isikukaitsevahendite, näiteks kinnaste ja maskide kasutamisel;

- teavitama oma juhendajat kõigist turvalisust või tervist ohustavatest teguritest.

Kui on tekkinud probleem, siis otsi abi!

- Räägi probleemist oma ülemusega.

- Räägi töökeskonnavalinikuga (töötajate valitud esindaja tervishoiu ja tööohutuse küsimustes),

töökeskonnaspetsialistiga (tööandjapoolne spetsialist töökeskonnaga seotud küsimustes), ülemusega või oma juhendajaga.

- Kui tööandja korraldab külastuse tervishoiuarstile, siis räägi temaga. Pöördudes kaebusega perearsti poole, ütle arstile, millist tööd sa teed.

- Räägi oma vanematega.

- Kui sa veel õpid, räägi õpetajatega või teavita olukorrast töölevärbamise või praktika korraldajaid.

- Räägi mõne täiskasvanuga, keda sa usaldad.

- Vajaduse korral esita kaebus Tööinspeksioonile.

Sinu piirkonna tööinspektori kontaktid leiad aadressilt

www.ti.ee

Ohutult tulevikku

Jäta see tööohutuse teatmik kindlasti alles. Siit leiad tuge ja nõuandeid iga kord, kui töösuhtesse astud. Sest ainult nii võid olla kindel, et oled andnud endast parima oma ohutu tööelu tagamisel.

Kui sul on küsimusi tööohutuse või tööõiguse kohta, leiad lisainfot tagakaanel toodud veebilehtedelt.

Ohutult tööroõmu!

14

15

16

17

MÄRKMED

18

Materjali koostamisel on kasutatud Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuuri materjale ning Eesti tervishoiu ja tööohutust puudutavaid õigusakte.

LISAINFO:

www.sm.ee
www.ti.ee
www.osh.sm.ee

ÕIGUSAKTID:

www.riigiteataja.ee

Tööõigust puudutavates
küsimustes aitab sind tasuta
Tööinspektsiooni jurist:

640 6000

